

EJTI ŠTIH - SLIKE IN OBJEKTI

Kristina Toplak

Poročilo o razstavi¹. Umetnostna galerija Maribor 22. 10. - 8. 12. 2002; Mestna galerija Ljubljana 20. 1. - 9. 2. 2003

Konec prejšnjega leta smo si lahko v Mariboru in kasneje tudi v Ljubljani ogledali odlično likovno razstavo. Prvič po dvajsetih letih se je z večjim številom slik in instalacij predstavila Ejti Štih, Slovenka, ki že dvajset živi v Boliviji. Predstavila je 100 slik in 150 predmetov (instalacij), ki so nastali v zadnjih petih letih. Postavitev je v celoti slikarkino avtorsko delo, ki s svojo pripovednostjo in silovito figuraliko vnaša poživitev v slovenski likovni svet prevladujoče abstraktne umetnosti.

Ejti Štih, hči pisatelja Bojana Štiha in slikarke Melite Vovk, se je rodila leta 1957 v Kranju. Otroštvo je preživela na Bledu, kasneje so se preselili v Ljubljano. Za slikarstvo jo je navdušila mama, za potovanja pa očetov prijatelj, antropolog. Po študiju na Likovni akademiji in opravljeni specialki v Zagrebu ter dveh odmevnih nagradah, se je klena Gorenjka leta 1981 podala na potovanje v ZDA in pristala v Južni Ameriki, natančneje v Boliviji. S tem potovanjem se je začela njena izseljenska zgodba.

Brez znanja španščine in kot popolna novinka v bolivijskih umetnostnih krogih se je sprva ukvarjala s kreiranjem kostumov za gledališče ter s keramiko; medtem je spoznala bodočega moža in z njegovo glasbeno skupino potovala po Evropi. Po prvih razstavah so jo bolivijski umetniki sprejeli medse, javnost pa je bila še nekoliko zadržana. Slike se niso prodajale, zato je nameravala slikarstvo kar opustiti. Šele sodelovanje na nekem odmevnejšem likovnem natečaju jo je dobesedno »izstrelilo« v južnoameriški svet umetnosti in sklenila je ostati v Boliviji. Poročila se je z bolivijskim arhitektom, pridobila državljanstvo in si v mestu Santa Cruz de la Sierra ustvarila družino. Poleg slikarstva se Ejti Štih ukvarja tudi z scenografijo, grafičnim oblikovanjem, ilustriranjem knjig in poučevanjem likovne umetnosti. Danes jo prištevajo med najbolj cenjene bolivijske umetnike in njena dela se nahajajo v javnih zbirkah v Boliviji, Čilu, Argentini, Franciji in ZDA ter mnogih privatnih zbirkah po svetu. V Sloveniji hrani njena dela Muzej sodobne umetnosti v Radovljici.

Ejti Štih je sicer že večkrat razstavljala v Sloveniji, vendar je to njena prva odmevnejša razstava. Nekajkrat se je slovenski javnosti predstavila pred odhodom v Bolivijo, dve manjši razstavi je organizirala leta 1991 v Ljubljani in Kranju, sodelovala pa je še na dveh skupinskih razstavah v galerijah, ki sta jo gostili tudi sedaj: "vseizseljenski"

¹ Poročilo vsebuje tudi izseke iz pogovora s slikarko po odprtju razstave v Mariboru.

likovni razstavi Od vsepovsod, ki jo je leta 2001 pripravila Mestna galerija Ljubljana in Družinske podobe v XX. stoletju v Sloveniji v Umetnostni galeriji Maribor. Da gre za odmevnejšo razstavo pričajo tudi odzivi medijev. O Ejti Štih je bilo v zadnjih dveh mesecih napisanih več člankov kot v vseh dvajsetih letih poprej (revija Ampak, Delo, Delova Sobotna priloga, Ona, Večer).

V mariborski Umetnostni galeriji so njene risbe, slike, instalacije, lutke in predmeti zasedli vse galerijske prostore. Razstava je bila ponekod izredno interaktivno naravnana, kar je pri likovnih razstavah posebna redkost. Slike gledalca izzivajo s svojo družbeno kritično vsebino in slikovito figuraliko, naravnost onemi pa nad ogromnimi merami del in za slovenski prostor nenavadnimi barvami, kjer prevladujeta naravnost šokantni rdeča in modra barva. Večinoma je slikarka uporabila akrilne barve na platnu, za instalacije pa barvo, les in kovino.

Ejti Štih se z ironično obarvano ekspresijo loteva pojavov v sodobni družbi. Je slikarka z močnim socialnim čutom in to se odraža tudi v slikah. Vzor Motive izbira iz aktualnega svetovnega dogajanja in vsakdanjega življenja ljudi: globalizacija, "novi" in "stari" svet, medkulturni in medčloveški odnosi, človeške usode, sla po življenju in telesnosti. Gledalec je brezkompromisno soočen s pedofilijo, prostitucijo, alkoholizmom, diskriminacijo, stremuštvom, ki so ponekod predstavljeni na simbolni ravni, drugod pa zelo eksplicitno.

V njenih del je pogosto prisotna konfrontacija dveh kultur, dveh različnih svetov kot recimo pri delu Srečanje dveh svetov, kjer si stojita nasproti agresivni zahodni svet blagovnih znamk in umikajoči se tradicionalni "tretji" svet, pri instalaciji Dva svetova, kjer so v jukstapoziciji predstavljeni različni predmeti "starega", avtentičnega in "novega", plastičnega časa, v ciklu treh slik Trofeja drži do zob oborožen ameriški vojak v rokah muslimansko pokrivalo, Sv. Dobrodelnost pa je bogata bela dama, ki obdaruje črnega fantiča in ga hkrati pedofilsko boža po glavi, slika Civilizirani svet pa se posredno navezuje na dogodke 11. septembra v ZDA.

V ciklu "novodobnih svetnikov" se je lotila tudi verske tematike: Mati Božja je upodobljena s stekleničko za mleko, Sv. Frančišek je Greenpeaceov aktivist, svetnice pa so še Anoreksija, Bodybilderka, Pokahontas.

Objekti oziroma instalacije so pravzaprav ogromne človeške figure v najrazličnejših postavitvah in kombinacijah. Že ob vstopu v galerijo so gledalca pozdravile manjše samostoječe figure iz lesa, ki so napovedovale razstavo. Sto figur je v posebnem prostoru tvorilo impozantno Občinstvo, ki je groteskno oživel ob poslušanju politične agitacije in pop glasbe. V veliki dvorani v prvem nadstropju pa je Štihova ustvarila megalomansko lutkovno gledališče. Tri in pol metrskim visečim lutkam iz lesa so se ob potegu za vrvice premaknili udi in gledalec se je lahko aktivno vključil v predstavo.

Zastonj bi pri Ejti Štih iskali motiviko, ki bi se izključno navezovala na slovensko ali bolivijsko kulturo. Njena pripoved je globalna in ne izraža domotožja. Slikarkino dojemanje izvirnega in vselitvenega okolja, slovenskega in bolivijskega, lahko razberemo iz t.i. diptiha Bled in Titicaca. Prevladujoča modrina večernega neba, jezери obdani s planinami, ljudje v pletni in ljudje v čolničku. Povsem podobna prizora, ki ju izrazito loči

le glasbena spremljava: Avsenikova alpska poskočnica na eni in bolivijska tradicionalna glasba na drugi strani. "Razlika je le v kulturi", pravi Ejti Štih.

Le ena slika ima neke vrste osebnoizpovedno konotacijo. Prikazuje žensko, ki čaka ob morju, kadi in je v mnogih letih čakanja napletla neznansko dolgo nogavico. Penelopa, ki že dvajset let čaka na Odiseja ali Ejti Štih, ki je prav toliko čakala na prvo veliko razstavo v Sloveniji? Oboje.

Ejti Štih deli usodo večine umetnikov, ki so se izselili v tujino. Kljub relativni uspešnosti v novem okolju, so mnogi ostali neznani slovenski javnosti oziroma je ta nanje počasi pozabila. Dolgoletna odsotnost jih je spremenila v anonimneže na področju likovne umetnosti in le počasi jih (ponovno) odkrivamo. Ali kot pravi Ejti Štih: »Če nisi tam, te ni in samo tisti, ki te zares rabijo, se nate spomnijo, drugim je pa čisto vseeno«.